

Het geweten is een joodse uitvinding

[door Gerbert van Loenen](#) 25 september 2000, 00:00

De massamoorden onder communistische regimes en de moord door de nazi's op Polen, Russen, Wit-Russen en Oekraïners hebben meer slachtoffers gemaakt dan de Holocaust. Toch is de Holocaust volgens de Duitse historicus Heinsohn volstrekt uniek in de wereldgeschiedenis. Niet vanwege de omvang, niet vanwege de moord zelfs op kinderen, en evenmin vanwege de methode van vergassing. Maar vanwege het motief dat Hitler ervoor had: de afschaffing van de joodse ethiek en de terugkeer naar een tijd waarin het vermoorden van een mens nog niet op ethische bezwaren stuitte. 'Deze volkenmoord werd gepleegd om het recht op volkenmoord te herstellen.'

'Tienduizend boeken en honderdduizend artikelen zijn er over Auschwitz verschenen', zegt Gunnar Heinsohn, onderzoeker naar volkenmoord aan de universiteit van Bremen. „Maar ook de beste onderzoekers zeggen: Hitlers motief voor de Holocaust kennen we niet.'

Sinds vijf jaar poogt Heinsohn deze 'radeloosheid' van de onderzoekers te bestrijden. Want alleen iets dat we begrijpen, kunnen we ook onthouden, zo citeert hij Sigmund Freud, en daarom is het om herhaling te voorkomen essentieel dat we de Holocaust kunnen verklaren. 'Auschwitz' is verklaarbaar, stelt Heinsohn, als middel van Hitler om de joods-christelijke ethiek te vernietigen. Om de Duitsers te leren meedogenloos het recht van de sterkste te laten zegevieren, moesten zij eerst hun ethiek verliezen, hun terughoudendheid in het moorden, hun solidariteit met zieken en zwakkeren, hun geloof in de waarde van een mens.

In 1995 verwoordde de Duitse genocide-onderzoeker deze theorie voor het eerst in 'Warum Auschwitz?', een betoog dat hij nu heeft uitgewerkt in een binnenkort te verschijnen artikel in het vaktijdschrift *Journal of genocide research*.

Ja, de moord op de joden was uniek, concludeert hij in het manuscript van dit nog niet gepubliceerde artikel. Deze vraag is belangrijk sinds in Duitsland in de jaren tachtig de Historikerstreit uitbrak, waarin de moord op de joden werd vergeleken met, en zelfs werd verklaard als reactie op de moord op miljoenen in de Sovjet-Unie. Omdat de aanstichter van dit debat onder historici, Ernst Nolte, keer op keer met nieuwe theorieën komt die de Holocaust lijken te relativieren, is ook de vergelijking op zich van de volkenmoorden onder Hitler en onder Stalin in diskrediet geraakt.

Toch meent Heinsohn dat genocides vergeleken moeten worden om te begrijpen waarom ze ontstaan en om in de toekomst bijtijds te kunnen ingrijpen als ze dreigen. Als onderzoeker van volkenmoorden, een vakgebied dat pas in de laatste 25 jaar is ontstaan, doet Heinsohn dan ook niet anders dan vergelijken. „Ja, ik plaats inderdaad de Holocaust in perspectief. Daarop is kritiek van mensen die zeggen dat je dit niet kunt vergelijken. Maar lijken zijn lijken. Pas door de massamoorden te vergelijken, kan worden ontdekt of de Holocaust onvergelijkbaar was.'

Zijn antwoord daarop is dat de Holocaust inderdaad anders van aard was dan andere volkenmoorden. Maar het is niet vanwege de omvang, vanwege de moord zelfs op kinderen of vanwege de methode van gaskamers dat de Holocaust uniek genoemd moet worden. In omvang hebben de massamoorden onder communistische regimes een veelvoud aan levens geveerd, terwijl ook de moord door de nazi's op Polen, Russen, Wit-Russen en Oekraïners, die Heinsohn nadrukkelijk ook tot volkenmoord bestempelt, meer slachtoffers heeft gemaakt dan de moord op de joden. Ook

de moord op kinderen is niet uniek, zoals is gebleken in Rwanda, en dat de gaskamers uniek zouden zijn, is niet vol te houden gezien het feit dat de eerste vergassing in de Sovjet-Unie plaatsvonden, onder Stalin. Heinsohn: „Hitler was niet de eerste die meedogenloos en grootschalig het gebod 'Gij zult niet doden' overtrad.'

Dat ook hij toch concludeert dat de Holocaust volstrekt uniek is in de wereldgeschiedenis, is omdat deze volkenmoord werd gepleegd om het recht op volkenmoord te herstellen. 'Herstellen' suggereert dat Hitler meende dat het vroeger ook normaal was hele volkeren te doden en dat hij naar die tijd terugverlangde.

Tallose citaten maken duidelijk dat de Führer inderdaad wilde terugkeren naar een tijd waarin het vermoorden van een mens nog niet op ethische bezwaren stuitte. „Dzjengis Khan dreef miljoenen vrouwen en kinderen de dood in, bewust en welgemoed', zei Hitler bijvoorbeeld in augustus 1939. Wat telt, is de bouw van een wereldrijk, niet de slachtoffers die dat met zich meebrengt.

Dat de moderne mens er zo'n opmerkelijke terughoudendheid in het moorden op nahoudt, dat de mens een geweten heeft dat hem van het moorden afhoudt of op zijn minst de moordenaar influistert dat hij iets verkeerd doet, was volgens Hitler een erfenis van het jodendom. „Het geweten is een joodse uitvinding', schrijft Hitler al in de jaren twintig.

Hierin is Heinsohn het geheel met Hitler eens, hoe cru dat ook mag klinken. De heiligheid van het leven, het gebod om niet te moorden en de naaste lief te hebben als jezelf, is uniek joods gedachtegoed.

Hitler zag in dit verbod om te moorden het grootste gevaar voor Duitsland. Niet de joden op zich, maar hun geboden zag hij als vijand. Die hadden zich via het christendom verbreid en de Duitsers veranderd in weke, gewetensvolle wezens die de Eerste Wereldoorlog hadden verloren omdat ze niet meedogenloos genoeg waren geweest. „We hebben het meegemaakt in de Wereldoorlog', zei Hitler in 1941, „het enige land dat religieus was was Duitsland, en dat was het land dat verloor.' In 1939 zei hij dat, als hij oorlog zou voeren, hij die „niet zou voeren als het Duitsland van Wilhelm de Tweede, dat voortdurend gewetenswroeging had over de volledige inzet van zijn wapengeweld. Ik zal meedogenloos vechten tot het einde.'

Vanuit zijn frustratie over het verlies in de Eerste Wereldoorlog kwam Hitler tot de slotsom dat de joods-christelijke ethiek die het leven heilig verklaarde de oorspronkelijke kracht van het Duitse volk had aangevreten. Heinsohn vertelt: „De hele negentiende eeuw stond in het teken van de vraag: Wat is natuurlijk? En wat is gemaakt? Wat door de mens is gemaakt, kan ook weer worden weggemaakt.' Hitler vroeg zich af of de heiligheid van het leven natuurlijk was of gemaakt, kwam tot de conclusie dat deze door de mens was gemaakt, en richtte zijn vizier op degenen die het verbod om te moorden hadden gemaakt: de joden. De heiligheid van het leven, die uitvinding van de joden, moest worden afgeschaft ten gunste van een meer 'natuurlijke' orde.

Daartoe moesten de joden verdwijnen, want waar joden waren, was ook hun ethiek, waarmee zij volgens Hitler de weerbaarheid van het Duitse volk aantastten. Als oorsprong van het joods-christelijk gebod niet te moorden en de naaste lief te hebben, vergeleek hij hen met bacillen die het volk deden verrotten. „De jood vernietigt in elk mens het natuurlijk instinct tot zelfbehoud', zei Hitler in 1930. „Dezelfde jood die ooit het christendom de antieke wereld heeft binnengesmokkeld en dat prachtige ding heeft omgebracht, heeft nu weer een zwakke plek gevonden', zei Hitler in 1942, „het aangeslagen geweten van onze huidige wereld.'

Onomstreden onder de historici is Hitlers afkeer van en interesse voor ethiek en zijn aanvallen op de kerk. Nieuw is Heinsohn alleen daarin dat hij hier een dwarsverband legt met Hitlers bevel tot de moord op miljoenen joden.

Pure jodenhaat als motief voor Hitlers massamoord wijst Heinsohn af. Daarin zijn vele Holocaust-onderzoekers het met hem eens, sinds B. Hamann in 1996 in 'Hitlers Wien' beschreef hoe Hitler in zijn jonge jaren in Wenen niet antisemitisch was en joden zelfs eerlijker noemde dan anderen. Zijn schilderijen verkocht hij dan ook het liefst aan hen. Eenmaal aan de macht gekomen gebruikte hij weliswaar de wijdverbreide antisemitische vooroordelen onder de bevolking in zijn propaganda, maar deze vooroordelen waren niet zijn werkelijke motief.

„Wat Hitler wel had geleerd in Wenen, was het sociaal-darwinisme', zegt Heinsohn. Pas als de Duitsers door heropvoeding hun 'natuurlijke' vechtlust herkregen, konden ze alle zwakkere volkeren onderwerpen. Alleen in zo'n 'natuurlijke' orde waarin de sterkere volken de zwakkere overheersten, kon er sprake van vrede zijn, in Hitlers wereldbeeld. „Vrede is alleen mogelijk door een natuurlijke orde. De orde eist dat de landen samengaan waarbij zij die daartoe geschikt zijn leiden. Wie minderwaardig is krijgt zo meer dan hij ooit op eigen kracht zou kunnen bereiken. Deze orde wordt vernietigd door de joden.'

Die natuurlijke orde behelsde concreet het vestigen van een wereldrijk in het Oosten, waar Hitler een genocide op de Slaven voorbereidde en deels ten uitvoer bracht. SS-topman Heinrich Himmler vertelde al in juni 1940 twaalf SS-leiders dat in de Sovjet-Unie 30 miljoen Slaven direct gedood zouden moeten worden, 29 miljoen als dwangarbeiders de infrastructuur voor 20 miljoen Duitse kolonisten zouden moeten aanleggen en daarbij de dood ingejaagd zouden moeten worden, terwijl de overige 30 tot 40 miljoen naar Siberië zouden moeten worden verbannen, met behoud van hun door Hitler bewonderde dictator Stalin. Heinsohn wijst erop dat er in de Tweede Wereldoorlog, exclusief in de strijd gesneuvelde militairen, elf miljoen Slaven zijn vermoord, met name in Polen, Wit-Rusland, Rusland en de Oekraïne.

„In de koude taal van het vergelijkend genocideonderzoek kan men zeggen dat Hitlers acties tegen de Slavische volken genocides waren zoals in de handboeken beschreven. Zij waren monsterlijke genocides, maar niet raadselachtig als de Holocaust.' Als maatregel om ruimte te winnen in het oosten, waar Hitler geen bezette landen, maar lege, door Duitsers te koloniseren gebieden nastreefde, is zijn motief voor de genocide op de Slaven in elk geval duidelijk. Dat gold tot nog toe niet voor de volkenmoord op de joden.

Door zijn theorie van de moord op de joden als middel om de Duitsers van hun geweten te ontdoen, om ze zo geschikt te maken voor volkenmoorden zoals die op de Slaven, legt Heinsohn verband tussen de moord op de joden en die op de Slaven.

Daarbij komt ook vanzelf de miljoenenmoord op de Slaven weer meer in de aandacht. Het verbaast de hoogleraar hoe weinig zijn studenten vaak weten van die genocide. Heinsohn, zelf getrouwd met een Poolse, merkt dat zijn theorie nu weerklank vindt in Polen en Rusland.

Maar Hitlers massamoord bleef niet beperkt tot 'zwakke volken' buiten de grenzen, ook 'zwakkelingen' binnen het Duitse volk moesten worden gedood omdat zij de kracht van dat volk ondermijnden. Hitler verafschuwde de ethiek die gebod een gehandicapt kind in leven te laten en besloot alsnog deze zijns inziens ten onrechte opgegroeide mensen in het geheim te laten vermoorden. Is nog redelijk bekend dat hij op die manier 70 000 Duitse gehandicapten liet

ombrengen, onbekender is dat tijdens de aanval op Polen ook een onbekend aantal gewond geraakte SS'ers werd gedood. Juist in het elitekorps dat Hitlers droom van een 'natuurlijke', gewetenloze wereld moest verwezenlijken, mocht geen plek zijn voor zwakkelingen.

Niet voor niets werd deze moord op Duitsers geheim gehouden - de familie kreeg andere doodsoorzaken te horen of bleef in het ongewisse. Hitler was zich al te goed bewust dat hij nog geen draagvlak had voor zijn principe dat een volk mag doden als het daar sterker van wordt. Regelmatig protesteerden vooral kerkelijke ambtsbekleders tegen de moord op de gehandicapten, iets wat Hitler zowel angst aanjoeg als ook bevestigde in zijn idee dat de joods-christelijke ethiek zijn grootste obstakel was. Om het Duitse volk van zijn, door het joods-christelijke geweten ingegeven, remming om te doden af te helpen, achtte hij een heropvoeding nodig. Dat was volgens Heinsohn de taak die Hitler zich had gesteld.

Uitgebreid citeert Heinsohn hoe tal van hoge officieren, tot en met nazi-kopstukken toe, schrokken van Hitlers oproepen tot genocide. Vooral de Wehrmacht, die in Hitlers woorden vol „rebellerende papen' zat, was nog niet gereed voor Hitlers genocide. Een aanvalsoorlog, daar hadden ook de officieren geen problemen mee, maar de door Hitler gewilde genocide in het oosten was een taak waartoe het leger in zijn ogen onvoldoende gereed was. Daar had hij zijn SS voor. Maar uiteindelijk moest ook de Wehrmacht en het hele Duitse volk zo worden als de SS.

Toen de Wehrmacht Polen binnenviel in 1939, trokken meteen ook de doodseskaders van de SS op om 70 000 Poolse intellectuelen te vermoorden. Enkele Wehrmachtofficieren traden hiertegen op, arresteerden zelfs SS-leden, niet wetend dat deze doodseskaders het werkelijke doel van de oorlog verwezenlijkten: niet bezetting van een buurland, maar ontvolking daarvan. Bij de een jaar later volgende westelijke aanvalsoorlog op Denemarken, Noorwegen, Nederland, België en Frankrijk trad dit probleem niet op, omdat Hitler hier geen genocide van plan was. Dit was een klassieke aanvalsoorlog, die niet gelijkgesteld mag worden met de op genocide gerichte oorlog in het oosten, zegt Heinsohn. Toen in 1941 met de aanval op de Sovjet-Unie de meest genocidale fase van de oorlog aanving, had Hitler zijn conclusies getrokken: de Wehrmacht hoefde te doden vijanden, zoals alle krijgsgevangenen die lid waren van de Communistische Partij, slechts over te leveren aan de SS, waarna die de slachtoffers ombrachten. Wel kregen de militairen van de Wehrmacht in de oostelijke aanvalsoorlog uitdrukkelijk toestemming burgers te vermoorden, als begin van hun heropvoeding, zegt Heinsohn, maar Hitler rekende er niet op dat de gewone Duitse soldaten op dat moment al geschikt waren om de massamoord zoals hij die gepland had volledig uit te voeren.

De discussie of de Wehrmacht volkenmoord pleegde of zich beperkte tot klassieke oorlogsvoering, speelt in Duitsland altijd een grote rol. Dat miljoenen Duitse mannen meemarcheerden in een aanvalsoorlog is erg genoeg; voor velen is het belangrijk te weten of die gewone soldaten ook schuldig zijn aan de nog veel ergere volkenmoorden.

Hoewel het duidelijk is dat ook door de Wehrmacht talloze massamoorden zijn gepleegd, trekt ook Heinsohn een duidelijke grens tussen de Wehrmacht en de SS. Door te benadrukken dat Hitler in het oosten geen oorlog op zich wilde, maar oorlog om genocide te plegen, en dat hij het Duitse volk daartoe nog ongeschikt achtte, ontstaat ook meer aandacht voor de verbijstering aan Duitse zijde als de oorlog verkeert in genocide.

Heinsohn, die in 1943 werd geboren in het huidige Poolse Gdynia, vertelt van zijn vader. „Als linkse man mag ik eigenlijk geen enkel goed woord over mijn vader zeggen', zegt Heinsohn, die het verhaal toch vertelt omdat het iets duidelijk maakt. Zijn vader stapte tijdens de oorlog over van de

Wehrmacht naar een onderzeeboot, waarin hij omkwam enkele maanden voordat zijn zoon werd geboren. Enkele jaren geleden hoorde Heinsohn junior pas van zijn tante de reden van die overstap. „Ik wil absoluut mijn vader niet in een gunstig daglicht plaatsen en ik kan ook niet vaststellen of dit verhaal van zijn overstap klopt. Mijn vader was een typische rechtse Duitser, die geen lid was van de partij maar wel op Hitler stemde. Hij was uit de kerk gestapt omdat Jezus een jood was, en is toen nog lid geworden van een groep gelovigen die wel in God geloofden maar Jezus afwezen. Was hij bereid tot een aanvalsoorlog? Ja! Maar toen hij in een officiersclub een SS'er hoorde vertellen hoe belachelijk die het vond dat zijn mannen wel een Poolse arts en diens vrouw wilden vermoorden, maar terugdeinsden toen ze ook de kinderen moesten ombrengen, waarop die SS'er het zelf maar had gedaan, wilde mijn vader zover mogelijk daarvan weg en heeft hij overplaatsing naar een U-boot aangevraagd.' Hoe fout ook dat hij bereid was mee te doen aan een aanvalsoorlog, de massamoord op burgers was iets waarvoor zijn vader terugdeinsde. Hitlers heropvoeding was nog niet voltooid.

Heinsohns theorie van de Holocaust als middel om de joods-christelijke ethiek, het „geweten als joodse uitvinding' af te schaffen en zo andere volkenmoorden mogelijk te maken stuit zowel op stilzwijgen en lichte verbazing als op instemming. Veel collega-onderzoekers hebben Heinsohns ideeën tot nu toe genegeerd, terwijl recensenten zijn boeken 'speculatief' en 'een aanzet tot denken' hebben genoemd. Het feit dat de historicus, econoom en socioloog Heinsohn over de meest uiteenlopende onderwerpen publiceert en daarbij soms warrig schrijft, zal zijn acceptatie niet bevorderen. De Russisch-Franse Holocaust-onderzoeker René Poliakov heeft kort voor zijn dood in 1997 de Holocaust-hypothese van Heinsohn echter overgenomen. Belangrijk is verder dat in Duitsland zelf de ideeën van Heinsohn ingang vinden. Zo wordt zijn verklaring van de volkenmoord op de joden behandeld op lerarenopleidingen en wordt de auteur uitgenodigd door groeperingen die de joods-christelijke verhoudingen bestuderen. De Duitse minister van cultuur Michael Naumann heeft in januari tijdens een Holocaust conferentie in Stockholm de theorie omarmd en de auteur beschreven als iemand die een eind maakt aan de onverklaarbaarheid van Auschwitz en daarmee herhaling van genocides helpt voorkomen. Daarbij riep Naumann op te komen tot een onderzoekscentrum dat tijdig kan waarschuwen als ergens ter wereld een nieuwe volkenmoord dreigt.

<https://www.trouw.nl/nieuws/het-geweten-is-een-joodse-uitvinding~be53cb8b/#:~:text=%2C%2CHet%20geweten%20is%20een%20joodse,jezelf%2C%20is%20uniek%20joods%20gedachtegoed.>